

Hij was amper verkozen, of het duidingsprogramma *Terzake* wijdde al een reportage aan Jos Wouters. De journalist van dienst kondigde hem aan met: „De stem van de abt van Averbode weegt zwaar in de Vlaamse Kerk, alleen heeft de nieuwe abt nog niet veel te zeggen.” Alvast het laatste blijkt niet te kloppen. Wij troffen een religieus met visie die bedachtzaam zijn tijd neemt om die visie onderbouwd te formuleren.

Toon Osaer

JOS WOUTERS

‘Met geuren en kleuren alleen werkt het niet’

WANNEER we met hem door de eerbiedwaardige gangen van de norbertijnerabdij stappen, valt meteen het enorme contrast op met zijn voorganger.

Was de vorige prelaat een imposante verschijning, dan is de nieuwe veeleer frêle. Hun respectieve stijl van spreken en formuleren loopt al evenzeer uiteen. En ik zie de nieuwe abt nog niet meteen de spelers van Beerschot vooruitschreeuwen. Wat ze wel gemeen hebben, is hun warme gastvrijheid.

Tot zijn medebroeders hem op 47-jarige leeftijd verkozen tot abt van Averbode, was Jos Wouters medewerker aan de kerkelijke rechtbank in Mechelen, lesgever kerkelijk recht en spiritualiteit, en pastoraal actief in parochie en bezinningscentrum. Hij stamt uit een arbeidersgezin met agrarische wortels. „Ons gezin was niet bijzonder godsdienstig. Wel voelde ik al van kinds af een zeker religieus heimwee. Niet naar vroeger natuurlijk, want vroeger kende ik niet. Wel spraken het gregoriaanse, religieuze schoonheid en wierook me sterk aan.”

– *Wat beweegt iemand van negentien het kloosterhabijt aan te trekken?*

Ook voor mij is dat in zekere zin nog steeds een mysterie. Na de humaniora besliste ik de roeping, die al van kindsbeen sluiserde, te volgen. Ik kende nogal wat seculiere priesters en had veel respect voor hen. Maar toch, ik vond hun leven een beetje te ontdaan van alles, te bar, te eenzaam. Parochiepriesters moeten een stuk liturgische schoonheid missen, meende ik. Ook de warmte van de liturgie, al die rituelen, die traditionele elementen. Dat is natuurlijk erg gevoelsmatig, maar op die leeftijd voor mij erg belangrijk. En ik begon dus aan een verkenningstocht langs abdijen.

De Kerk geeft ons wetten, opdat we ons doel zouden bereiken. En dat is als gelovige gemeenschap thuiskomen bij God

– *U koos voor Averbode. Wat gaf daarbij de doorslag?*

Hier was er een groep jongeren bij wie ik kon aansluiten. De traditie was voortgezet om jonge mensen meteen na de humaniora op te nemen. Ik kreeg hier de kans om mijn hart te volgen. Mee bepaald was ongetwijfeld de mooie liturgie, maar met geuren en kleuren alleen werkt het natuurlijk ook niet. Van in het begin is het een opdracht om die elementen bewust te integreren in een ernstig gebedsleven.

Na het binnentreden volgt een soort bekeringsproces en een groei in de diepte. Ik ben hier eigenlijk vooral gebleven, omdat ik hier op heel vele manieren heb geleerd om Gods aanwezigheid te beleven als de kern van mijn bestaan. Daarom is dit voor mij een goede plaats om toeven.

Liturgie is dus maar een verdichtingsmoment in de hele dag, een uitdrukking van een gebed dat almaar meer gaat samenvallen met je hele leven, met alle dingen die je doet. Het duurt heel lang eer je dat kunt, het gaat heel geleidelijk, met ups en downs.

– *U studeerde kerkelijk recht en spiritualiteit. Is dat geen tegenstelling?*

In een abdij kies je je studie niet. Je krijgt een opdracht, afhankelijk van wat voor de abdij nodig is. Toch kon ik me daarin vinden. Spiritualiteit kwam als vanzelf, laat me het dus maar hebben over canoniek recht. Aan de gregoriaanse universiteit in Rome, waar ik naartoe werd gestuurd, werd in het Latijn onderwezen. In de humaniora had ik geen Latijn geleerd. Het boeide mij enorm om met die dode taal te leren spelen.

Om een wettekst goed te begrijpen, moet je je vooroordelen opzijzetten en zoeken naar wat de wetgever wilde zeggen. Je leert echt lezen. En dat is terzelfder tijd heel belangrijk voor spiritualiteit. Lezen wat er werkelijk staat.

Anderzijds is er ook spiritualiteit nodig om

© Hugo Maris

een goede kerkelijke jurist te zijn. De Kerk geeft ons wetten, opdat we ons doel zouden bereiken. En dat is als gelovige gemeenschap thuiskomen bij God. De wet in de Kerk heeft een begeleidend, pedagogisch doel. Je kunt bijgevolg geen goed kerkelijk jurist zijn, wanneer je dat doel niet voortdurend voor ogen houdt. Anders zijn die kerkelijke wetten tamelijk onzinnig en technisch hier en daar van bedroevende kwaliteit. Al is er ogenschijnlijk dus een tegenstelling tussen spiritualiteit en kerkelijk recht, voor mij bevruchten ze elkaar.

– *Is de nieuwe taak die u wacht gebaat bij die grondige kennis van het kerkelijke recht?*

abt bij ons eerder iemand die coördineert.

De prelaat – zo noemen wij de abt – is allereerst lid van de gemeenschap en geeft leiding aan gelijken. Zijn bestuur heeft dus meer te maken met gedeelde verantwoordelijkheid. Ik ben bijvoorbeeld niet de directeur van onze uitgeverij of van ons bezinningscentrum.

Mij gaat in zekere zin het hele grote en het hele kleine aan. Ik ben enerzijds de eindverantwoordelijke, anderzijds draag ik de zorgen en de problemen, de angsten en benauwenissen van de medebroeders. Daarmee kunnen ze bij mij terecht. Ze zijn hier ook allemaal thuis, ook zij die buiten de abdij wonen en werken. En ik hoop en verwacht van bepaalde medebroeders dat zij ook mij zullen dragen.

– *Welke rol ziet u weggelegd voor uw abdij in het Vlaamse kerklandschap van de toekomst?*

Bekijk je het godsdienstige leven als een landschap, dan zie je toch een zekere woestijnvorming optreden. Er zullen minder plaatsen zijn waar mensen hun geloof kunnen beleven en vieren, en de gemeenschappen verouderen en vershralen. Te midden van die woestijnvorming kan een abdij een oase zijn. Dat kan maar wanneer we van binnen streven naar een zo groot mogelijke authenticiteit en tegelijk onze contacten met de mensen buiten bewaren en zelfs verdiepen.

De mensen moeten hier werkelijk terecht kunnen, zich welkom weten in onze liturgische diensten en in onze andere activiteiten. De abdij kan zo een open huis blijven. Niet op een oppervlakkige manier, wel gedragen door een zo authentiek mogelijk religieus leven.

Naast het bewaren en volhouden van wat we nu al doen, is het nodig ook nieuwe vormen van apostolaat te zoeken. We moeten ook kerkverlaters en randkerkelijken iets kunnen bieden. Als Kerk zijn we immers geen gesloten sekte. Ik ben daarover serieus aan het nadenken en bespreek dat met mijn medebroeders. Ook bij hen leeft het heel sterk, merk ik. Om dat te kunnen, zullen we keuzes moeten maken. En dat zal moed vergen.

Absoluut. Het kerkelijke recht behoedt kerkelijke leiders voor een soort almachtsdenken. Wij staan ook onder dat recht. In mijn geval verplicht het me om te luisteren naar mijn medebroeders en rekening te houden met wat ze te zeggen hebben.

Het profiel van een premonstratenzer abt verschilt van dat in een monnikenabdij. Daar vertrouwt een monnik voor een stuk zijn leven toe aan zijn abt en dit in aansluiting bij het charismatische leiderschap van de woestijnvaders. Bij ons is dat anders. Onze medebroeders leven en werken meer zelfstandig en zijn vaak geroepen om zelf pastor te zijn in parochie, onderwijs, begeleiding van mensen bij retraites. In die zin is een